

Natura 2000-handleplan 2016-2021

2.planperiode

Hvidbjerg Å, Ove Sø og Ørum Sø

Natura 2000-område nr. 27

Habitatområde H27

Fuglebeskyttelsesområde F21

Kolofon

Titel: Natura 2000 handleplan
2. planperiode 2016-2021
Natura 2000-område nr. 27
Hvidbjerg Å, Ove Sø og Ørum Sø.

Udgiver: Thisted Kommune

År: 2017

Forsidefoto: "Ove Sø". Fotograf: María Bartolomé Criado

Kort: © 2014 Pitney Bowes Software Inc.

Må citeres med kildeangivelse.

THISTED KOMMUNE

Plan- og Miljøafdelingen

Vandløb – og natur

Kirkevej 9

7760 Hurup

teknisk@thisted.dk

Indholdsfortegnelse

Resumé.....	4
Baggrund.....	5
Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan.....	6
Behov for indsatser.....	8
Indsatser fordelt på aktør.....	9
Prioritering af den forventede indsats.....	10
Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse.....	11
Bilag 1: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag.....	12

Resumé

Handleplanen for Fuglebeskyttelsesområde F21 Ove Sø og for habitatområde H27 Hvidbjerg Å, Ove Sø og Ørum Sø beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2021. Natura 2000-området har et areal på 1.572 ha, hvoraf 2 ha er statsejet.

Målet for fuglebeskyttelsesområde F21 er at sikre en gunstig bevaringsstatus for de arter, som området er udpeget for at beskytte. Dette gøres ved at sikre en hensigtsmæssig drift, pleje og hydrologi på arternes levesteder. Derudover skal der sikres en lav næringsstofbelastning på arternes levesteder, samt gode sprednings- og etableringsmuligheder for disse arter. Arten sangsvane kræver særlig opmærksomhed, da bestanden er i tilbagegang. Målet er, at der findes tilstrækkelige egnede raste- og fødesøgningssteder for sangsvane, så området kan huse en rastebestand på 220 sangsvaner. Levesteder for både sædgås og sangsvane sikres eller øges.

Målet for habitatområde H27 er at naturtyperne rigkær og surt overdrev sikres og arealerne øges eller genoprettes, så det skabes sammenhæng mellem forekomsterne af naturtyperne i området. Der fokuseres på en mere naturlig vandstand og dynamik i Ove Sø, der kan føre til en forhøjet vandstand i Ove Sø. Dette kan føre til yderligere oversvømmelser af de rigkær, der ligger tæt på søens bredder.

Indsatsen udføres af lodsejere i området og gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (tidligere NaturErhvervstyrelsen).

Figur 1: Den blå skravering viser udstrækningen af Natura 2000-område nr. 27. Hvidbjerg Å, Ove Sø og Ørum Sø.

Baggrund

Naturstyrelsen (nu Miljøstyrelsen) har udarbejdet Natura 2000-planer for de 252 udpegede beskyttelsesområder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte beskyttelsesområde og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2016–2021. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens [hjemmeside](#).

Natura 2000-planerne 2016-2021 har fokus på:

- Sikring af naturpleje
- Færdiggørelse og sikring af indsats fra planperioden 2010-2015
- Sammenhæng i naturen
- Levesteder for ynglefugle og bekæmpelse af invasive arter

Ud fra Natura 2000-planerne har kommunerne udarbejdet kommunale handleplaner, som skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Thisted Kommune på grundlag af Natura 2000-plan for Natura 2000-område nr. 27 Hvidbjerg Å, Ove Sø og Ørum Sø.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Planlægningen for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer varetages dog af Miljøstyrelsen og gennemføres hvert 12. år. Skovhandleplaner 2010-21 gælder således fortsat. Kommunerne og Miljøstyrelsen er hver især ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af år 2021.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-område, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne drifts- og plejeplaner. Naturstyrelsen Thy ønsker selv at udarbejde drifts- og plejeplaner for egne arealer. Naturstyrelsen Thy har dog ikke udarbejdet en plejeplan for dette Natura 2000-område, da området hovedsagelig består af private og kommune ejede arealer.

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 1251 af 29. september 2016 med senere ændringer), bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (lovbekendtgørelse nr. 1531 af 8. december 2015 med senere ændringer) og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016).

Den kommunale handleplan skal ifølge lovgivningen indeholde:

- En prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.
- De forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevareministeriet og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er gennemført.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

De kommunale handleplaner skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen, for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen, og skal ikke indgå i de kommunale Natura 2000-handleplaner.

Den kommunale Natura 2000-handleplan er som udgangspunkt omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer (lovbekendtgørelse nr. 1533 af 10. december 2015). Thisted Kommune har forud for den endelige vedtagelse af handleplanen foretaget en miljøscreening af denne og truffet afgørelse om, at der ikke er behov for at lave en miljøvurdering. Det er kommunens vurdering, at handleplanens indhold og indsatser overordnet set vil medføre en positiv effekt på naturtyper og arter, som området er udpeget for.

Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan

De kommunale handleplaner for første planperiode har været gældende siden udgangen af 2012. Kommunen har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-handleplanen for planperioden 2010-2015.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Projekter finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler

Thisted kommune har finansieret et hegn i området, og gennemført en teknisk og ejendomsmæssig forundersøgelse finansieret gennem landdistriktsmidler. Desuden løftes indsatsen i området via LIFE midler (se nedenfor).

Tabel 1. Følgende projekter er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler:

Thisted Kommune	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
	Hegning	0,8 ha	18,2

Tabel 2. Følgende projekter er finansieret gennem landdistriktsmidler og er faciliteret af kommunerne:

Thisted Kommune	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
	Etablering af naturlige vandstandsforhold	-	14,7 ha tekniske- og ejendomsmæssige forundersøgelser igangsat

Tabel 3. Der er iværksat følgende LIFE-projekter:

Thisted Kommune	RigKilde - Følgende klithabitatnaturtyper er mål for projektet: rigkær (7230) og kildevæld (7220)
----------------------------	---

LIFE RigKilde (Restoration and conservation of petrifying springs) (2015 – 2020)

Opfyldelse af mål i seneste handleplan i forhold til ny habitat-kortlægning*

I 2010-2011 blev der gennemført en ny og mere detaljeret kortlægning af habitatnatur i samtlige Natura 2000-områder. Handleplanen for 1. planperiode (2010-2015) bygger på kortlægningen fra 2004-2006. Da der er sket en del ændringer mellem de to kortlægninger, har det betydet, at nogle af de planlagte tiltag i 1. planperiode enten ikke har kunnet gennemføres eller, at der ikke har været det først vurderede behov.

For Natura 2000-område nr. 27 "Hvidbjerg Å, Ove Sø og Ørum Sø" blev der i 1. planperiode vurderet, at arealet med rigkær skulle øges med 2-5 ha. Det blev derudover vurderet, at surt overdrev skulle genoprettes som naturtype i området, hvor de naturgivne forhold gjorde det muligt.

Ved den nye kortlægning er arealet med rigkær øget med ca. 20 ha, og arealet med surt overdrev med ca. 13 ha. Der er i alt blevet kortlagt 89 ha ny habitatnatur, hvoraf en del er en udvidelse af eksisterende naturtyper og en del er nye naturtyper, der ikke var kortlagt i 1. planperiode. Arealet hvor det er muligt at lave ny natur er dermed blevet mindre, uden at der er sket en decideret indsats. Thisted Kommune vil ikke i 2. planperiode arbejde på en indsats til at lave ny natur, da målet for første plan er nået og da dette ikke er en del af hverken målsætninger eller indsatsprogrammet i 2. planperiode.

* Tallene i dette tekststykke omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner.

Behov for indsatser

Natura 2000-planen for Natura 2000-område nr. 27 Hvidbjerg Å, Ove Sø og Ørum Sø, beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan kan ses på Miljøstyrelsens [hjemmeside](#), mens naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget fremgår af bilag 1. På baggrund af dette har kommunen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Hvor igangsatte indsatser fra handleplanen for planperioden 2010-2015 ikke er gennemført i sin helhed, indgår den udestående indsats i opgørelsen over behovet for konkrete forvaltningstiltag.

Tabel 4. Behov for forvaltningstiltag for naturtyperne¹

Forventede forvaltningstiltag og metoder		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper ¹	Rydning af uønsket opvækst	0	9,4 ha	9,4 ha ²
	Forbedring af hydrologi	14,6 ha	70,7 ha	85,3 ha ²
	Græsning eller høslæt	100,1 ha	21,2 ha	121,3 ha ²
Sammenbinding af naturtyper ³	Rigkær	0	op til 55 ha	op til 55 ha ³
Naturprojekter på kulstofrige lavbundsjorder ⁴			2 stk.	2 stk.

¹ Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner.

² En del af det samlede behov for indsatsen forventes løftet med midler fra projektet LIFE RigKilde.

³ Tallet repræsenterer et overslag over de arealer, der ud fra luftfotos, ser ud til at være potentielle områder hvor der kan ske en sammenbinding af kortlagte rigkær. Det endelige tal vil være afhængigt af betingelserne for tilskud af den kommende tilskudsordning til sammenbinding af naturtyper i 2018.

⁴ Thisted Kommune vil undersøge mulighederne for at udtage kulstofholdige lavbundsjord i tilknytning til rigkær med det formål at skabe større sammenhængende arealer, og bidrage til at reducere udledningen af CO₂.

Følgende kriterier er blevet anvendt til at beregne det samlede behov for ny indsats i tabel 3:

- Rydning af uønsket opvækst: arealer med lysåbne naturtyper med et vedplantedække over eller lig 10-25 %.
- Forbedring af hydrologi: arealer hvor det er blevet vurderet i basisanalysen, at der er en uhensigtsmæssig hydrologi.
- Græsning, høslæt, afskrælning eller afbrænding: lysåbne arealer, hvor der ikke er MVJ-aftaler eller tilsvarende græsningsaftaler.
- Bekæmpelse af invasive arter: arealer hvor arealandel med invasive arter er over 10 %.
- Naturprojekter på kulstofrige lavbundsjorder. Disse projekter har til formål at fremme naturens kvalitet, sammenhæng og robusthed og forbedre vandmiljøet ved ekstensivering af drift af landbrugsarealer på kulstofrige lavbundsjorder. Disse projekter er finansieret af Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (tidligere NaturErhvervstyrelsen, under tilskudsordning "Lavbundsordningen" (bekendtgørelse nr. 876 af 27. juni 2016), hvortil der er tilknyttet kort med udpegede arealer med tørvejord, hvorpå der kan søges tilskud.

Thisted Kommune har ikke nødvendigvis kendskab til alle naturpleje projekter i Natura 2000 området. Det er derfor muligt, at områder hvor der er igangværende indsats (men hvor der ikke er søgt tilskud) fremgår i tabel 4 som arealer med behov for indsats.

Tabel 5. Behov for forvaltningstiltag for arter udover indsatser for naturtyper*

Forventede forvaltningstiltag og metoder	Skøn over behov:		
	Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Etablering af vandhuller til stor vandsalamander**	0 ha	0 – 2 stk.	0 – 2 stk.

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner.

** Denne indsats forventes løftet med midler fra projektet LIFE RigKilde.

Indsatsen for arterne på udpegningsgrundlaget forventes at ske gennem de førnævnte tiltag, samt gennem indsatsen af vandplanen, der har til formål at forbedre tilstanden af lysåbne naturtyper og af vandmiljøet. Derudover vil opretholdelse af odderfristeder være et tiltag, Thisted Kommune fortsat vil arbejde med, for at sikre oddernes levesteder.

Det forventes, at tilstanden og det samlede areal af levesteder for arterne på udpegningsgrundlaget stabiliseres eller øges således, at der findes tilstrækkelige egnede raste- og levesteder for fugle og dyrearter på udpegningsgrundlaget.

Indsatser fordelt på aktør

I Natura 2000-planens indsatsprogram er findes for området følgende retningslinjer:

Generelle retningslinjer

1. Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
2. Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje.
3. Der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets arter.
4. Hydrologiprojekter finansieret via landdistriktsprogrammet, og udvidelse/sikring af levesteder fra Natura-2000 planen 2010-2015 afsluttes.
5. Indsatser gennemført i 1. planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.

Område specifikke retningslinjer

6. Der sikres sammenhæng mellem forekomster af naturtyperne rigkær og overdrev med henblik på at gøre arealet mere robust overfor a) pludselige hændelser (f.eks. ekstreme vejrforhold), b) klimaændringer, c) for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer eller d) for at bidrage til etablering af større driftsenheder.
7. Der søges udtaget kulstofholdige lavbundsjord i tilknytning til habitatnaturtyperne rigkær, så der kan skabes større sammenhængende arealer samtidig med, at udtagningen bidrager til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.

Thisted Kommune skal følge op på disse retningslinjer. Der er ingen fordeling af indsatser mellem kommunen og staten, da området består primært af private og kommune ejede arealer.

Prioritering af den forventede indsats

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden skal ske på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete forvaltningstiltag (se tabel 4). Den nedenstående prioritering vil således afspejle den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

1. At sikre fortsat pleje af de arealer hvor en indsats er påbegyndt i 1. planperiode, herunder:
  - Opretholdelse af eksisterende naturplejeaftaler.
  - Gennemførelse af igangværende projekter.
2. At forbedre tilstanden for naturtyper med ugunstig bevaringsstatus ved at skabe større sammenhængende naturarealer med naturpleje. Thisted Kommune vil foretage en prioritering af projekter i vilkårlig rækkefølge:
  - Projekter hvor lodsejere har særligt sårbare naturtyper og arter.
  - Projekter hvor lodsejere selv henvender sig med interesse i at gennemføre en plejeindsats.
  - Projekter med mulighed for ekstern finansiering.
3. At kontakte private lodsejere for at implementere handleplanen for 2. planperiode og derved sikre eksisterende naturarealer og arter, med fokus på tilstanden i de prioriterede naturtyper.
  - Informationsmøde med lodsejere, som ejer habitatnatur, der kræver pleje, med hensyn til at skabe nye naturpleje projekter.

Figur 2: Sangsvaner er i fremgang i Nordvesteuropa. Sangsvaner raster og fouragerer på Ove Sø og på arealerne omkring denne. Fotograf: Hans Jørn Ølgaard Madsen

Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Thisted Kommunes hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i tabel 4, og i den forbindelse tager kommunen en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 6 viser kommunens plan for interessentinddragelse, men der kan ske ændringer hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det.

Tabel 6. Forventet plan for interessentinddragelse

Projekt navn	Initiativ	Tidsplan	Kommune
Orientering af Grønne Råd om projektstatus	Kommunerne afholder møder 3 gange årligt	Hele planperioden	Thisted Kommune
Projekt LIFE Rigkilde	Der vil i forbindelse med gennemførelse af projektets tiltag blive afholdt borgermøder, udsendt orienteringsbreve, taget direkte lodsejerkontakt mm.	Løbende indtil projektets afslutning (juli 2020).	Thisted Kommune
Facilitering af tilskudsordninger	Bidrage med oplysninger og udbredelse af Natura 2000 tilskudsordningerne til lodsejere.	Hele planperioden, dog primært i tilknytning til ansøgningsrunderne.	Thisted Kommune
Naturplejenetværk for Nordvestjylland	Løbende kontakt med netværket i forbindelse med forskellige projekter.	Hele planperioden.	Thisted Kommune
Nationalpark Thy	Løbende kontakt med Nationalpark Thy i forbindelse med planlægning af nye projekter.	Hele planperioden, når det er relevant	Thisted Kommune

Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler, og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive hvornår projekterne fysik bliver udført. Kommunen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Bilag 1: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Natura 2000-område bestående af habitatområde H27 og fuglebeskyttelsesområde F21.

Tabel 7. Naturtyper på udpegningsgrundlaget

Naturtype nr.	Naturtype navn	Handleplanmyndighed
		Thisted Kommune
2130	Grå/grøn klit	16,4 ha
3140	Kransnålalge-sø	-
3160	Brundvandet sø	-
2140*	Klithede	0,4 ha
6210*	Kalkoverdrev	2,2 ha
6230*	Surt overdrev	13,1 ha
6410	Tidvis våd eng	44,3 ha
7140	Hængesæk	9,6 ha
7220*	Kildevæld	1,1 ha
3150	Næringsrig sø	-
3260	Vandløb	-
7230	Rigkær	44,9 ha
6430	Urtebræmme	
I alt**		132 ha

* Prioriteret habitatnaturtype

** Omfatter ikke offentlige arealer hvor ejeren gennemføre Natura 2000-planen i egen drifts og plejeplan.

Arter på udpegningsgrundlaget

Nr.	Navn
1095	Havlampret
1099	Flodlampret
1355	Odder
1096	Bæklampret
1166	Stor vandsalamander

Fugle på udpegningsgrundlaget

Sangsvane (T)
Sædgås (T)

(T): Trækfugle

Der er foretaget en kortlægning og tilstandsvurdering af følgende naturtyper i Natura 2000-området:

Table 8. Naturtilstand/skovtilstand af kortlagte naturtyper

Naturtype nr.	Naturtype navn	Naturtilstand					I alt** ha
		I	II	III	IV	Ingen tilstand	
2130	Grå/grøn klit	-	16,4 ha	-	-	-	16,4
2140*	Klithede	-	0,4 ha	-	-	-	0,4
6210*	Kalkoverdrev	-	1,1 ha	1,1 ha	-	-	2,2
6230*	Surt overdrev	-	4,8 ha	6,2 ha	1,8 ha	-	13,1
6410	Tidvis våd eng	10 ha	13 ha	21,3 ha	-	-	44,3
7140	Hængesæk	-	1,5 ha	7,8 ha	0,3 ha	-	9,6
7220*	Kildevæld	0,2 ha	-	0,9 ha	-	-	1,1
7230	Rigkær	6,7 ha	34,9 ha	3,3 ha	-	-	44,9
I alt**		16,9 ha	72,2 ha	40,9 ha	2,1 ha	-	132

* Prioriteret habitatnaturtype

** Omfatter ikke offentlige arealer hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egen drifts og plejeplan.

